

Příběhy z Vysočiny, které nechceme slyšet

Letošní téma kolokvia zní Vysočina a každý z nás tím určitě nemyslí kraj nedaleko za kopcem, ale obecně drsný, od civilizace více či méně vzdálený kraj, kde odjakživa vznikala a nadále vzniká syrová, s přírodou spjatá hudba vymaňující se už svou podstatou z velkých měst a internetových sítí, s jejímiž autory se život nikdy příliš nemazlil. Hudba, která má své neuvěřitelně silné příběhy, které ovšem spousta lidí vychovaná v polopatisticky zkratkovitém světě nechce slyšet. Další, považující hudbu tuto tzv. z třetího světa za méněcennou, neschopnou vzedmout se do výšin Beethovena, Elvise Presleyho a bůhví koho ještě, jim navíc nevěří. „*To jakože do dvanácti let střílel nadopovanej v džungli po lidech a ted' skládá písničky líp než Oasis?*“ Těmto lidem těžko vysvětlíte, že hudba, jíž dotvářela tisíciletá tradice, může instrumentálně a obsahově předčít kolovrátkové bubliny z továren na hudební mcdonaldy. Vnímají hudbu jinak, berou na ni pro ně směrodatná a jediná správná západní měřítko.

Všimli jste si například toho, jak se poslední dobou hodnotí úspěšnost alb popmusic? V miliónech utržených dolarů. Aniž by vám někdo alespoň náznakem nejprve řekl, jestli je ta hudba hloupá nebo špatná, dočtete se, že za první týden prodeje ta či ona nahrávka utržila tolik a tolik. Zvrácenost tohoto měřítka, úzce souvisejícího s dobou, která v podstatě všechno převádí na peníze, činí z hudby druh spotřebního zboží, srovnatelného s auty, pracími prášky nebo psími konzervami. Do výroby desek je už předem zakalkulovaná agresivní reklama, schopná zajistit i tomu nejhoršímu produktu pozornost publika. Dávná předpověď, že smysluplně tvořivé, z daleko větší hloubky vyvěrající přesahové umění bude zajímat pouhý zlomek populace, se začíná naplňovat. Otupený masový posluchač se tak ocitá v umělé vytvořeném virtuálním prostředí, kde o přijetí alba už nerozhodují kvalita s odborným posudkem, nýbrž strategie s jasným cílem: učinit z recyklující popmusic s nulovým nárokem na intelekt výpověď o komiksovém dnešku vzadulujícím se od civilizačních děsů; a když se to vezme kolem a kolem, vlastně i tišící antidepresivum, lék proti možné alternativě. A aby náhodou nějakého posluchače nenapadlo z toho

kolotoče vypadnout, seká showbussines pophvězdičky jako „Baťa cvičky“ a staré matadory nutí ze sebe dělat šašky. Vymýšlí se trendy, nálepky „nu-stylů“ vzbuzující dojem, že máme co do činění s něčím novým, a taktika, jak udržet zákazníka pod krkem. Rozdíl mezi realitou a prachobyčejným lživým matením se smazává.

Na tomhle humusu vyrašilo bratrství kdysi kvalitních společenských a hudebních magazínů a rádií s laciným bulvárem, posvěcené nestvůrně demagogickou, ke dnu stahující paroubkovskou průměrností. Bratrství, které se už ze zásady chová nedůvěřivě a nadutě ke všemu, co nevymyslelo. Media jdou showbussinesu na ruku a vykalkulovanou hru dobarvují k naprosté dokonalosti. Rozhled do okolí pak stojí za to: spousta lidí přijala život v takovém uniformním, duševně ubíjícím „stepfordském“ světě jako fakt. Zážitky a příběhy už netvoří oni, ani umění, ale showbussines. A to takové, jaké se mu hodí do krámu.

Kdo by se pak divil spisovateli Jiřímu Kratochvílovi tvrdícímu, že se pohybuje v době přesycené banálními, zoufale dutými povrchními příběhy nevypovídajícími o životě zholá nic. Leda tak o tom precizně vymyšleném.

S tímtež se už celou dekádu potýká hudební publicistika, stěžující si, že současný rock a pop nedisponují žádnými příběhy, že zkrátka nemá o čem psát, aniž by vzala jakkoliv v potaz, tisícileté úžasné příběhy vážící se k world music. Zatímco staří publicisté už pomalu lámou hůl a vzpomínají na časy, „kdy čtení o rocku a popu bylo stejně důležité jako chodit na koncerty a poslouchat desky“, mladí a neklidní buď donekonečna omílají historie rockových veteránů a hloupoučce je poměňují s nahrávkami současníků, nebo v jejich kopiích nacházejí unikum.

Před pěti lety, když to Vojta Lindaur, bývalý šéfredaktor *Rock&Popu* napsal, znělo to katastroficky, dnes už se jedná o holou pravdu. Cítuji: „*Hudební žurnalistika už – tak jako kdysi v šedesátých a sedmdesátých [letech] – nebude brzy hrát žádnou roli.*“

Z prohlubující se krize hudebního tisku zdrcený Vojta, možná už tušící nástup diletantů a podležáků, se ale až příliš soustředil na svůj milovaný rock, to když pokračoval: „*Čím plošší osobnosti jsou dnes postrkávány do popředí hitparád, tím nudnější jsou jejich příběhy, jsou-li vůbec nějaké.*“ A korunu tomu nasadil vlivný vykladač popu Josef Zub Vlček: „*Dá se před tím utéct do světa world music nebo experimentální avantgardy, ale budeme psát o tom, co 99.9 % čtenářů nikdy neuslyší. Některým hudebním kritikům to dělá hrozně dobře, jsou výluční. Ale*

koho to baví číst?“ To už je vědomá rezignace, přiznání vítězství průměrnosti.

Věnuji se world music, protože rock se pro mne až na výjimky stal neposlouchatelným. Většinou nemá grády, nenese poselství a točí se v bludném kruhu. Občas, zastavím-li se na některých festivalech pod hlavním pódiem, na němž poskakují všechny ty novodobé rockové ikony, nestačím se divit nad tou snaživostí a vírou vydávat repliku za originál. A psát o nich? Co asi tak? Zatímco o nich se - od kohokoliv, bohužel - dočtete akorát tak, kolikrát se zhulili, zdemolovali hotel, znásilnili holku, a když už, tak kolikrát seděli za mřížemi a v léčebnách, z příběhu takových tuarežských Tinariwen vám naskakuje husí kůže: po nich nešli exekutoři, ale vojenská komanda, k muzice se nedostali ve školách, nýbrž uprostřed bojů. V utečeneckých táborech spali s kytarou na jedné straně postele a se samopalem na druhé. Přihlíželi tomu, jak jim popravují rodiče; bez jakýchkoliv vyhlídek na budoucnost. Sebrali jim domov, ponížili je a teď o tom zpívají. Nic si nemusí vymýšlet, přibarvovat a ještě hrají vlastní, nastokrát jiskřivou naléhavou muziku vycházející z tisícileté podstaty. Zatímco z textů černých raperů z amerických a západoevropských velkoměstských ghett trčí pouliční násilí, drogy, vraždy mezi soupeřícími gangy a ostrá protispolečenská prohlášení a občas máte pocit, jestli si tak trochu nehoní triko, u jejich kolegů utíkajících z Afriky před jistou smrtí vám je jasné, že ti si spíš ještě spoustu drsnářen nechávají raději pro sebe. Například dětský válečník Emanuel Jal ze Súdanu, který ještě donedávna kolem sebe střílel z AK47, nebo básník a raper K'Naan ze Somálska, jen o vlásek uniknuvší smrti při útěku ze zabijáckých komand. A co takhle životní příběh Mariem Hassna, živořící už čtvrt století v utečeneckých táborech na jihu Alžíru. Nechte si také od Mari Boine nebo Alana Stivella vyprávět, co všechno prožívali v civilizované Evropě ještě nedávno Sámijové nebo Bretaňci, a od Okiho, jak ještě v 90. letech nesměli Ainové, jeho národ, který přišel do Japonska úplně jako první, používat svou vlastní řeč. *„Syrové příběhy z Afriky dotýkající se politiky a neuvěřitelnosti nejsou na pořadu dne. Přednost dostává uhlazené, opatrně našlapující podání od Bona či Boba Geldofa schopné k radosti vydavatelských firem a prodavačů reklam přilákat na stadiony po celém světě stotisíce davy. Na celé téhle slavné pomoci Africe je paradoxní, že kdyby se spočítaly na tyhle estrády vynaložené náklady, o moc by nepřesáhly vybranou částku,“* prohlásil jihoafrický trumpetista Hugh Masekela. A pokračoval: *„Jedná se o soucitné přátelství naoko, které kdyby nespalo, nikdy by nevzniklo. Ukazuje světu obraz současné*

Afriky vytvořený ale Evropany“. Tolik vždy upřímný Hugh Masekela, manžel Mamy Afrika, zpěvačky Miriam Makeba.

Kdo by se potom divil evropským politikům tvrdícím, že multikulturalismus nefunguje. Musí na to prý jít jinak. Jak, to sami bohužel netuší. Zkrátka se v tom plácají. Není divu. Podcenili své schopnosti, náboženskou různorodost, odlišné životní styly, a naopak přecenili ohledy neberoucí, nuance soužití nerespektující, od stolu nalinkované dispozice jak do evropského vědomí implantovat cizokrajné kultury. Otázka ale může být položena i jinak: co když neposlouchali a neposlouchají příběhy emigrantů a nechávají si vyprávět přežvýkané od někoho jiného? A vlastně tím odsouvají problém, který je stejně na spadnutí, protože Evropa jak známo vymírá a bez přistěhovalců bude brzo nahraná. A neporadí-li si s multikulturálním soužitím a s pravdou obsaženou v příbězích, které napsal život, a ne profesionální manipulátoři, přijde to, čím dnes straší pesimisté – islamizace nebo něco podobného; jinak řečeno, Evropané přestanou hrát ve své Evropě první housle. A možná i proto, že odmítali poslouchat příběhy odjinud.